

Asia: LVM/337/03/2018

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä luotsauslain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Luotsaus on merkittävänä tekijä merenkulun kokonaisturvallisuuden varmistamista ja meriliikenteen sujuvuuden edistämistä. Luotsaus suoritetaan lain (940/2003) mukaan luotsattavan laivan komentosillalla. Luotsauslaissa lähtökohtana on, että voidakseen täyttää luotsauslaissa säädetyt velvollisuutensa luotsin on oltava läsnä aluksella. Näin luotsi voi vastata kaikista velvollisuuksista, jotka luotsauslain 8 §:ssä on säilytetty hänen kannettavakseen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luotsauslakia niin, että mahdollistettaisiin kokeilut, jossa luotsi voisi liikenteen turvallisuusviraston myöntämällä luvalla hoitaa tehtäviään luotsattavan aluksen ulkopuolelta.

Luotsaus on kokonaisvaltainen prosessi, jossa pienimmätkin yksityiskohdat vaikuttavat siihen mitä ja miten luotsaus suoritetaan. Aluksen liiketekijöiden ennakointi ja tehtyjen ohjailutoimenpiteiden välitön monitorointi sekä viiveetön reagointi on yksi tärkeimmistä seikoista luotsauksessa. Ollessaan läsnä ja osana toimenpiteitä, luotsille muodostuu reaaliaikainen tilannekuva aluksella ja sitä ympäröivällä vesialueella.

Olkoonkin, että luotsin luotsauslaissa säädetty lähtökohta on toimia päällikön neuvonantajana, käytännön luotsaustilanteissa luotsi joutuu aluksella käyttämään aluksen navigointi- ja ohjailuvälineitä, jotta ohjeiden välitön vaikutus saadaan aikaiseksi tai tarpeettomilta väärinkäsityksiltä välttyttäisiin. Onko tämä mahdollista aluksen ulkopuolelta?

Luotsiliitto katsoo, että kokeiltava ”etäluotsaus” nyt esitetyssä muodossa on jotain muuta toimintaa kuin voimassa olevan luotsauslain tarkoittama luotsaus. Tämä ei tarkoita, että liitto vastustaisi

kokeilua – päinvastoin. Suureksi ongelmaksi on kuitenkin havaittu Hallituksen esitykseen kirjatut vastuukysymykset.

Yksittäinen luotsi vastaisi käytännön kokeilussa mahdollisesti aiheutuneista vahingoista ja vastuista eli siis kokeilun aiheuttamista seurauksista. Hallituksen esityksen mukainen kokeilu tulee tapahtua lähtökohtaisesti kokeen järjestäjän vastuulla. Luotsiliitto toteaa, että kokeilu voidaan ja pitääkin toteuttaa vain riittävän pätevien henkilöiden toimesta, jotka ovat luotsin ohjauksen osoittamalla taidolla pätevöityneet alusten luotsaamiseen. Vastuu voidaan tällöin säätää koskemaan enintään annettujen kokeiluohjeiden virheellistä suorittamista tai muuta laiminlyöntiä. Rikosoikeudellinen virkavastuu tuntuu olevan täysin vieras tällaisen kokeilun suorittamisen yhteydessä.

Edellä mainitusta syistä Luotsiliitto esittää, että asiassa harkittaisiinkin sitä, että tästä etäluotsauskokeilusta säädettäisiinkin laissa Luotsausliikelaituksen muuttamisesta osakeyhtiöksi (130/2010) niin, että luotsausyhtiön tehtäviin lisättäisiin luotsauslain (940/2003) mukaisten luotsauspalveluiden tarjoamisen ja toimintaedellytysten turvaamisen lisäksi luotsauksen rinnastettava toiminta, joksi nyt esitetty etäluotsauskokeilu voidaan luonnehtia. Nyt esitettävän lain perusrakennetta olisi joka tapauksessa muutettava niin, että kokeilutoiminnasta kantaisi vastuun kokeilun järjestävä organisaatio, ei luotsi.

Hallituksen esityksessä muutosten tavoitteena on mahdollistaa uusien teknologioiden kokeilu ja tiedon laajempi hyödyntäminen luotsaustoiminnassa. Tavoitteena on, että kokeilujen kautta luotsausta voitaisiin kehittää nykyistä tehokkaammaksi ja turvallisemmaksi. Luotsiliitto kannattaa ja kannustaa näitä tavoitteita.

Luotsiliitto toteaa, että suunnitellut kokeilut tulevat lisäämään ainakin alkuvaiheessa kustannuksia merkittävästi. Tämä seikka ei saa vaikuttaa luotsauksen perustehtäviin, niin kuin siitä on säädetty.

Huomiot hallituksen esityksen perusteluista

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että luotsin tulee saada vähintään yhtä hyvät tiedot luotsausympäristöstä ja luotsattavasta aluksesta luotsin toimiessa aluksen ulkopuolella kuin perinteisessä luotsauksessa. Perusteluosassa viitataan Chalmersin teknisen yliopiston tutkijoiden vuonna 2009 kirjoittamaan artikkeliin (Karl Bruno ja Margareta Lützhöft: Shore- Based Pilotage: Pilot or Autopilot? Piloting as a Control Problem. The Journal of Navigation (2009), 62, 427-437), jossa on katsottu laivan ulkopuolella tapahtuvan luotsauksen edellyttävän tällaisen luotsauksen rajoittamista tiettyihin aluksiin, riittävää informaatiota luotsattavaan alukseen, hyviä yhteyksiä luotsin ja luotsattavan aluksen miehistön välillä sekä standardoituja prosesseja ja viestintäkäytäntöjä. Esille nostetuissa kansainvälisissä tutkimuksissa ja selvityksissä on todettu luotsauksen toteuttamisen ilman luotsin nousemista alukseen aiheuttavan uudenlaisia riskejä luotsin tiedonsaannin muuttuessa sekä vaativan toimintatapojen muutoksia.

Luotsiliitto viittaa yleiset huomio hallituksen esityksestä osiossa lausumaansa ja esittää, että vähintään kokeilujen osalta esitetty lain 21 f § tulee muuttaa niin, että vastuu kokeiluista on järjestävällä organisaatio Finnpiilot Pilotage Oy:llä.

Esityksessä todetaan ettei luotsauslaki estä kokeiluja, jossa luotsi toimii aluksen ulkopuolella jos kokeilut tehdään luotsattavien väylien ulkopuolella. Viitatussa perustelun osassa näyttää olevan jotain ristiriitaista koskien luotsia ja hänen toimintavaltuuksiaan luotsina. Luotsilla on oikeus luotsata alusta niillä luotsattavaksi säädetyillä väylillä, johon hän Liikenteen turvallisuusviraston myöntämällä ohjauskirjalla on saanut luotsausoikeuden. Oikeus toimia luotsauslain tarkoittamana luotsina ei siis koske muuta vesialuetta. Ts. ohjauskirja rajaa oikeuden toimia luotsina.

Sen sijaan kokeilutoiminnassa luotsausta vastaava toiminta voidaan uskoa henkilöille, joilla on pätevyys toimia luotsina hänellä olevan ohjauskirjan mukaan. Kokeilu edellyttää kuitenkin, että Liikenteen turvallisuusvirasto valtuuttaa hänet tähän kokeilutoimintaan ja että toiminnan sisältö vastuukysymyksineen on yksityiskohtaisesti edeltä käsin määritelty.

Edellä todettuun viitaten Luotsiliitto toteaa, että Hallituksen esitys vähintäänkin vastuuta koskevilta osin olisi laadittava uudelleen.

Huomiot lakiehdotuksesta

21 f § tulee muuttaa niin, että vastuu kokeiluista on järjestävällä organisaatio Finnpiilot Pilotage Oy:llä.

Muut huomiot

Luotsaus on ja sen menettelytavat ovat kansainvälisesti hyvin yhtenevät. Yhteinen piirre on, että luotsausta voidaan suorittaa vain aluksen komentosillalla. Muutamia ”shore based pilotage” - kokeiluja on suoritettu. Kokemukset kokeiluista eivät ole olleet rohkaisevia. Liikenne on puuroutunut eikä muitakaan etuja ole löytynyt. Nyt esitetty kokeilu on rohkaiseva. Luotsiliitto uskoo kokeilulla löydettävän ratkaisuja muun muassa edellä mainittuihin haasteisiin.

Luotsiliitto toteaa, että Suomessa esitetty ja taustatyöstetty kokeilun mahdollistaminen luotsauksen kehittämiseksi uusien teknologioiden avulla on tarpeellista ellei välttämätöntä merenkulun automatisoituessa. Luotsiliitto tukee vahvasti kokeilukulttuuria mutta muistuttaa, että virheitä ja takaiskuja voi syntyä. Tästäkin syystä Liitto viittaa tässä lausunnossa aikaisemmin lausumaansa. Koska luotsaus on aluksella tapahtuvaa toimintaa, olisi hyvä nimittää nyt esitettävää kokeilutoimintaa jollain muulla termillä kuin luotsaus väärinkäsitysten välttämiseksi.

Rautava Antti
Luotsiliitto - Lotsförbundet ry.